

Список використаних джерел

1. Типова освітня програма для учнів 1-2 класів. (2018). [електронний ресурс]. Режим доступу : <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-pochatkovoyi-shkoli>
2. Типова освітня програма для учнів 3-4 класів (2018). [електронний ресурс]. Режим доступу : <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-pochatkovoyi-shkoli>.
3. Ахметзянова А.И., Артемьева Т.В. и др. (2018). Прогностическая компетентность младшего школьника при дефицитарном развитии. Казань, 2018. 160 с.

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ЛЦЕЮ НА УРОКАХ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

*Мацейків Тетяна,
канд. пед. наук,
Інститут педагогіки НАПН України,
м. Київ, Україна*

Провідною умовою ефективної реалізації громадянознавчого змісту історичної освіти є створення та запровадження у практиці загальноосвітнього закладу ефективних методичних підходів, педагогічних форм та методів, спрямованого на формування громадянської компетентності особистості. Методика навчання, що базується на розвитку громадянської компетентності особистості, орієнтована на активні та інтерактивні методи навчання, використання технології і практики створення навчальних ситуацій [1].

Як свідчить педагогічна практика, ефективними в справі становлення громадянської компетентності й гуманістичних цінностей особистості є саме інтерактивні методи, що передбачають взаємодію і співпрацю всіх учасників освітнього процесу для вирішення навчальних і практичних завдань. Зокрема, аналіз історико-культурних джерел; проєктування – розробка та реалізація проєктів історичної тематики; дискусії; рольові та ділові ігри (моделювання відносин, вивчення ситуацій, які дають змогу обговорювати соціальні проблеми і спільно працювати над

способами їх вирішення); спілкування засобами Інтернету (обговорення на форумі, розміщення інформаційних ресурсів на сайті, обмін досвідом проектної діяльності тощо); організація рефлексії (обговорення, есе, твір на тему, бесіда).

Цей методичний інструментарій дає змогу організувати навчальну взаємодію учнів, в процесі якої в її учасників виникають нові знання і досвід. Умовами інтерактивності є наявність проблеми, її обговорення і співпраця групи над її розв'язанням, прийняття узгодженого рішення, аналіз, рефлексія її результатів членами групи.

Різні методичні підходи до розвитку громадянської компетентності учнів старшої школи в навчанні історії України об'єднані необхідністю розвитку критичного мислення учнів, що передбачає навички формування, представлення і захисту власної позиції. Сутність цього підходу полягає у здійсненні учнями різних видів пізнавальної діяльності у контексті рефлексії, що передбачає критичний аналіз власних поглядів, конкретної соціально-історичної ситуації і прийняття обґрунтованого рішення на основі виваженого вибору. Головним принципом тут є визнання неможливості однозначної оцінки будь-якого явища чи події, існування єдиної, абсолютної позиції.

Реалізація технології критичного мислення на уроках історії України відбувається у ході аналізу учнями історичних джерел (документи, спогади, свідчення очевидців тощо), призначення яких – допомагати створювати яскраві, виразні образи подій, особистостей, а також засвоєння навичок історичного аналізу. Письмові та візуальні історичні джерела, в яких представлена тематика відображення різних образів світу мають стати важливим складником навчально-методичних матеріалів. Історичне джерело має слугувати засобом пізнання тієї чи іншої людини, історичного середовища, суспільства загалом.

Робота з історико-культурними джерелами в курсі історії України сприяє розвитку дослідницько-пізнавальної діяльності учнів, формуванню ціннісних уявлень та орієнтирів. Важливими завданнями вивчення історії є порівняння різних версій та інтерпретацій історичних подій та фактів, які містяться в історичних джерелах, вибір найбільш переконливих з них.

Аналізуючи історичні джерела, які можуть представляти різні позиції та точки зору, учні вчать порівнювати різні описи, шукати відмінності й подібності у фактах, а також у судженнях, що виражають певні погляди або позиції. Обговорення відмінностей у трактуванні одного і того ж факту чи події та з'ясування причин такої оцінки (неповна інформація, суб'єктивність, різний досвід, певна релігійна чи політична приналежність тощо) сприяють формуванню здатності аналітичного та критичного мислення особистості, формуванню об'єктивних, зважених та незалежних суджень при оцінці історичних явищ.

Організація історичної дослідницької діяльності сприяє формуванню в учнів активної громадянської позиції, розвиває їхню самостійність і відповідальність, надає можливість формулювати й висловлювати власну думку, допомагає розвивати відчуття власного місця в минулому, сучасному і майбутньому.

Узагальнюючи, зазначимо, що охарактеризовані методичні підходи до розвитку громадянської компетентності учнів базуються на індивідуальній та груповій ініціативі, взаємодії та партнерській співпраці тощо. У процесі дослідження історичного минулого старшокласники отримують стале відчуття приналежності до історії свого народу, навчаються приймати самостійне рішення, здійснювати зважений вибір, прогнозувати розвиток суспільства в майбутньому [2].

Ключові слова: громадянська компетентність, історія, методичні підходи.

Список використаних джерел

1. Компетентнісний підхід у сучасному світі: світовий досвід та українські перспективи / Під заг. ред. О.Овчарук. К. : вид-во «К.І.С.», 2004. 112 с.
2. Пометун О. Формування громадянської компетентності: погляд з позиції сучасної педагогічної науки. *Вісник програм шкільних обмінів*. 2005. № 23. С. 18–20.
3. Ремех Т.О. Сутність і структура громадянської компетентності учня Нової української школи. *Український педагогічний журнал*. 2018. № 2. С. 34–41.